DE SOESTER COURANT

REDACTEUR : G. J. SMIT — SOESTDIJK

UITGAVE: DRUKKERIJ SMIT - SOESTDIJK
VAN WEEDESTRAAT 35 - TELEFOON 2566 - POSTGIRO 126156

Verschijnt iedere Dinsdag en Vrijdag.

Herdruk van de Soester Courant verschenen op de bevrijdingsdag in 1945

De oorlog is geëindigd. - Nederland jubelt en juicht.

Nederland is vrij

Nederland is vrij!

Het lijkt haast ongelooflijk en toch Nederland is bevrijd!

Vier lange jaren en vijf maanden van oorlogsleed, massamoord, executie, onderdrukking, deportatie, jodenvervolging, opsluiting in concentratiekampen, plundering, honger, vrees, vernedering, lichamelijke en geestelijke ondermijning en andere soorten van menschelijk leed hebben ons aan dit alles doen gewennen en we staan thans vreemd met de ons teruggeschonken vrijheid in onze handen.

Nederland is vrij!

We zouden het willen uitschreeuwen, maar onze stem is niet krachtig genoeg en ook onze pen, welke ons meer dan drie jaar geleden door de gehate indringers uit de hand werd geslagen, heeft moeite de woorden neer te schrijven.

We zouden willen juichen en jubelen, maar we zijn te sterk neergesmakt en te veel en te lang getrapt, om plotseling op te staan.

We bloeden nog uit ontelbare wonden; te velen hebben wij gebracht naar plaatsen, waarvan ze nimmer meer zullen opstaan en te velen zijn er, die, verminkt naar lichaam of geest, hun leven lang zullen getuigen van wat oorlog voor de menschheid beteekent.

We kunnen dit alles niet vergeten nu de rust over ons is gekomen en toch... we mogen niet te lang achter ons zien, we moeten vooruit.

Juicht daarom landgenooten! Juicht plaatsgenooten! Juicht!

Vijf lange jaren is het nacht geweest, maar het licht is nu doorgebroken.

Steekt uit de vlaggen, ontsteekt vreugdevuren en viert feest!

Uw feest mag groot en grootsch zijn en niemand kan U thans de vreugde ontnemen.

— — —

Naast onze vreugde past ons echter een woord van grooten dank.

Groote dank allereerst aan Hem, die alles bestiert en die, hoe groot het lijden der menschheid ook moge zijn geweest, alles ten goede heeft gekeerd.

Veel leed zal door ons in de komende tijden moeten worden verzacht en veel werk zal moeten worden verricht, maar ook daarvoor zal Hij ons ongetwijfeld de krachten schenken.

Veel dank zijn wij verschuldigd aan onze groote bondgenooten, zonder wiens hulp het juk der verdrukking blijvend op ons zou hebben gedrukt.

Dank aan de mannen van ons eigen leger, de brigade „Irene" en onze handelsvloot, waarvan velen hun leven voor onze vrijheid hebben gegeven. Die helden zullen wij nimmer vergeten en ieder onzer zal ongetwijfeld in de toekomst in zijn binnenste een momument van warme dankbaarheid en hulde voor deze helden met zich dragen.

Onze dank eveneens aan de ondergrondsche werkers in hun vele schakeeringen, waarvan ook velen vielen door het moordend lood van den vijand, ook deze helden zullen wij immer blijven gedenken.

In dezen dank betrekken wij ook de velen in onze gemeente, die zich, ook op ons verzoek, steeds belast hebben met de massaverspreiding der verschillende illegale bladen, den verkoop van kaarten en foto's tot steun aan het illegale front en andere werkzaamheden.

Ook gaat onze dank uit naar de ontelbare jonge personen, die, door onder te duiken, liever hun vreugde en vrijheid prijsgaven, dan in het land van den vijand de wapens te vervaardigen, welke tegen onze strijdmakkers zouden zijn gebruikt.

Dat ook in onze gemeente het aantal dezer personen groot was, moge blijken uit de honderden nieuwe stamkaarten, welke aan deze personen clandestein werden uitgereikt, voor welke handeling aan meerdere gemeente-ambtenaren dank toekomt.

Ook brengen wij dank aan den burgemeester onzer gemeente, die tijdens de nu afgeloopen rampspoedige jaren wel de moeilijkste plaats in onze Soester gemeenschap heeft bezet en die den moed heeft gehad deze plaats te blijven bezetten, waardoor werd voorkomen, dat een verrader boven ons werd gesteld.

Een eeresaluut brengen wij verder aan de gijzelaars, de joden en hen, die om edele motieven in de concentratiekampen werden ingesloten, meer in het bijzonder aan de personen uit onze gemeente, die vaak gedurende langen tijd moedig hun lot hebben gedragen en waarvan er door den vijand en zijn aanhangers werden gedood.

Wanneer wij hiermede onze hulde besluiten, weten wij zeer onvolledig te zijn en dat er buiten de door ons genoemden nog velen zijn, die wij persoonlijk de hand zouden willen drukken voor het vele en vaak zeer gevaarlijke werk, dat zij gedurende jaren, met inzet van hun leven, voor onze bevrijding hebben verricht.

De voldoening echter, welke zij in hun werk hebben gevonden, zal voor hen een groter dank zijn, dan wij hen kunnen betuigen.

GODFRIED DE GROOT
AMSTERDAM

Welkom Wilhelmina!

Nu ons land spoedig geheel van vijanden zal zijn gezuiverd en onze geliefde Koningin, vergezeld van haar niet minder beminde dochter, Prinses Juliana, weldra in ons land kan worden terugverwacht, gevoelen wij het als een groot voorrecht hieraan een enkel woord te mogen wijden.

Bijna vier en half jaar is het geleden, dat bruut geweld onze Koningin noopte haar volk alleen te laten om met haar regeering een plaats te zoeken bij een onzer meest bevriende naties, een gang, welke Haar als vrouw wel dubbel zwaar moet zijn gevallen.

Het was niet de eerste maal, dat ons volk zijn vrijheid in vreemde overheersching zag ondergaan. Tot driemaal toe moest een Oranje, om het herstel van de vrijheid van het volk weer voor te bereiden, naar het buitenland uitwijken en ook ditmaal liet de traditie van ons Oranjehuis, om zich nimmer aan vreemd geweld te onderwerpen, aan onze Koningin geen andere keus.

De vrijheid is geen speciaal Nederlandsch voorrecht, het is gemeengoed van alle naties, wier bestaan in de democratie verankerd ligt, maar wij vragen, is er buiten Oranje wel een vorstenhuis ter wereld dat zijn eigen lot hechter verbonden heeft aan de vrijheid van zijn volk?

Het was vooral daarom, dat onze Koningin liever het vaderland verliet, dan zich te leenen als vazal van den gehaten overheerscher, die het Koningschap tot een marionettenspel zou hebben gemaakt.

Deze uiting, maar ook de persoon van onze Vorstin zijn het, dat ons thans met nog grooter eerbied doet opzien tot de Draagster van de Kroon.

Meer misschien nog dan wij zelf weten de vreemdelingen met geestdrift te spreken over den constitutioneelen zin, over het betoonde regeeringsbeleid, over het uitermate scherpzinnige oordeel, de onmiskenbare gratie en nog tal van andere eigenschappen, die de Koningin sieren.

Maar wat juist wij weer beter beseffen is de vlekkeloosheid van het leven, de gelouterde opvatting van de vorstelijke roeping en de onbuigzaamheid van eigen vasten wil, die onze Vorstin zoo ten volle bezit.

Niet voor niets heeft onze Koningin zich haar voorvader Willem den Zwijger tot voorbeeld gesteld.

Diens vrijheidszin, diens afkeer van dwang, zijn onze Landsvrouwe juist in de afgeloopen jaren tot een groot sieraad geworden.

Het vele ook, dat onze vorstin vooral in deze jaren van scheiding heeft gewrocht en hetgeen in dien tijd onder Haar leiding voor het volk werd verricht, is in wezen niets anders dan de consequente en letterlijke uitvoering van de woorden, gesproken bij de aanvaarding van Haar levenswerk op den 6en September 1898 in de Nieuwe Kerk te Amsterdam, toen zij, de laatste Oranjetelg, bezit nam van Neerlands troon: „Oranje kan nooit - neen nooit - genoeg voor Nederland doen!"

Ook in de 46 jaren van regeeren, die nu achter Haar en Haar volk liggen, is wel afdoende bewezen, dat zij getrouw is geweest aan het zich zelf gestelde levensdoel: te regeeren, zooals van een Vorstin uit het Huis van Oranje mag worden verwacht!

Onze vreugde over de bevrijding is groot, maar grooter nog wordt deze, nu wij onze Vortsin en de Prinselijke familie spoedig in ons midden weten.

Vele heilwenschen zullen onze Koningin in deze dagen bereiken en wij prijzen ons gelukkig hieraan de onze te mogen toevoegen.

WELKOM WILHELMINA.

Een eeresaluut aan den Burgemeester.

Soest is bevrijd! Eerst nu zal een einde kunnen worden gemaakt aan de geheimzinnigheid, waarmede het georganiseerd verzet ter plaatse noodzakelijk moest worden omgeven. Eerst nu zal het ook mogelijk zijn voor het forum der burgerij de overheidsdienaren te meten naar den eenigen maatstaf, die werkelijke waarde heeft. Hebben zij hun plicht gedaan? Hebben zij Koningin en Vaderland gediend, zooals dit van hen moest worden geëischt? Het vaderland eischte steun aan de geallieerden, steun aan allen, die moesten onderduiken, steun aan illegale pers en aan de verzetsbeweging.

Wat velen misschien bij geruchte bekend was, kan eerst nu openlijk worden getuigd: Soest heeft ruimschoots zijn deel bijgedragen aan den ondergrondschen arbeid van strijdend Nederland.

Ieder illegaal werker in dit land wist, dat het in Soest voor elkaar was. Hij wist ook, dat er nog een „goede" burgemeester zat. en „goed" heeft hier niet beteekent „slap" of „meegaand".

Men zal misschien trachten hen, die op hun post bleven, verdacht te maken, omdat men zich nauwelijks kan voorstellen, dat iemand $4^1/_2$ jaar lang een gemeente in bezettingstijd kan besturen, zonder aan de principen van een waarlijk nationaal gedrag te kort te doen.

Als men dit dan een wonder wil noemen, in Soest is het geschied en zij, die den burgemeester van nabij mochten meemaken, hebben het voor hun oogen zien gebeuren. Zij zullen als getuigen staan: een onwankelbare phalanx van jongeren en ouderen, die risico's hebben durven nemen en dit in sommige gevallen met den dood hebben bekocht. Er gebeurde in Soest niets van belang op illegaal terrein, of de burgemeester wist er tevoren van en had de plannen gekeurd. Vele plannen werden op zijn bevel ontworpen en uitgevoerd. Het kompas van alle Soester illegale werkers wees telkens opnieuw het Noorden in de richting van den man op de brug. Daar was altijd belangstelling, daar was goede raad, daar was een gezonde humor, die van het bitter ernstig illegaal werk dikwijls den sportieven kant ontdekte.

De man op de brug. Hij was het door zijn ambt ook voor alle Duitsche en Nederlandsche politie- en partij-instanties, die hem scherp in het oog hielden.

Sipo en S.D., Ortskommandant en N.S.B. vormden even zoovele gevaarlijke of lastige klippen, die slechts ontweken werden, dank zij het kunnen van een man, die alle zinnen heeft gescherpt op het bereiken van de veilige haven met heel het schip en de volledige bemanning. Er is nimmer door zijn schuld een man overboord gegaan; hij heeft ook niet zelf het schip met een reddingboot verlaten; hij is gebleven.

Dit was niet de gemakkelijkste weg, zeker niet voor wie hem principeel wil gaan.

Geschipperd met principes heeft hij niet, wij kunnen het getuigen. Hij woog zijn beslissingen met de grootste nauwgezetheid van een Christelijk en nationaal geweten, hij kleedde ze in den hoffelijken vorm van den diplomaat, hij bleef ze trouw met de standvastigheid van den militair.

Het is noodig dit alles tijdig vast te leggen ten overstaan van de gehele burgerij.

Immers, er zijn lieden, die 4 jaar lang binnenshuis erg flink zijn geweest. Zij hebben naar den Engelschen zender durven luisteren (bij de buren), zij hebben af en toe een illegaal blaadje gelezen, zij hebben hevig durven schelden op den bezetter, zij waren werkelijk goede vaderlanders. Zij dragen nu de grootste oranjestrik en hebben den grootsten mond. Toen er gewerkt moest worden waren zij nergens te vinden, nu er vrijer gepraat kan worden, staan zij vooraan met overtollige raadgevingen en met critiek op personen en hun daden. Het is daarom goed voor eens en voor altijd vast te stellen, dat niet zij het zijn geweest, die op de brug stonden in storm en regen, of zwoegden aan de pompen. Hen past wel eenige bescheidenheid.

Er zijn overigens niet veel dergelijke lieden in Soest. De burgerij als geheel heeft reeds spontaan haar houding bepaald: zij staat stram en brengt haar burgemeester een eeresaluut. Wij brengen bij deze het onze.

Onafhankelijk en vrij.

Holland is een heerlijk landje
Aan het strand van de Noordzee,
Waar de leeuw met scherpe klauwen
Waakt voor het „Je Maintiendrai".
Holland moest de vlaggen strijken,
Dat had niemand ooit verwacht,
't Kleine Nederland moest zwichten
Voor een groote overmacht.

Nederland zal Neerland blijven,
Vrij van vreemde heerschappij;
Holland wil slechts Holland heeten,
Onafhankelijk en vrij!

Waarom moest men ons ontnemen
Wat door d'eeuwen was gewrocht?
Waarom werd ons dierbaar landje
Door den oorlog zwaar bezocht?
Vochten de Geallieerden
Niet met waren leeuwenmoed?
Waarom stroomde er in Holland
Zooveel kostbaar heldenbloed?

Nederland zal Neerland blijven,
Vrij van vreemde heerschappij;
Holland wil slechts Holland heeten,
Onafhankelijk en vrij!

Gode dank is 't uur gekomen,
Na vier jaar van dwinglandij,
Dat het strijdend volk van Neerland
Weer zal leven, frank en vrij!
't Vaderland is zwaar getroffen
En de tol is duur betaald,
Maar de lieve Koninginne
Wordt uit Engeland gehaald!

Nederland zal Neerland blijven,
Vrij van vreemde heerschappij;
Holland wil slechts Holland heeten,
Onafhankelijk en vrij!

Weldra zal zij arriveeren,
Wilhelmina van Nassau,
Want de echte Vaderlanders
Bleven aan Oranje trouw.
Spoedig heeten wij haar welkom
Op den Vaderlandschen grond.
Nederland eert zijn Oranjes
Door het eeuwenoud verbond!

Nederland zal Neerland blijven,
Vrij van vreemde heerschappij;
Holland wil slechts Holland heeten,
Onafhankelijk en vrij!

Nederland zal weer herrijzen,
Zich ontlasten van den druk,
Want de echte Vaderlanders
Eischen vrijheid en geen juk.
Rechtgeaarde Nederlanders,
Blijft wat goed was eeuwig trouw,
Hijscht de vlag der Nederlanden,
Het Oranje-Rood-Wit-Blauw!

Nederland zal Neerland blijven,
Vrij van vreemde heerschappij;
Holland wil slechts Holland heeten,
Onafhankelijk en vrij!

E. v. Eeden.

Wat vooraanstaande Soester personen ons te zeggen hebben.

SOEST IS VRIJ.

Soest is vrij! Na bijna 4½ jaar van Duitsche bezetting, dat wil zeggen 4½ jaar van terreur, ondrukking en verraad, vrij.

We kunnen den inhoud van dit begrip nog niet vatten. We weten alleen, dat een loodzware druk van ons afgevallen is. Wij zullen er nog aan moeten wennen, vrij uit te kunnen spreken en naar de radio te kunnen luisteren; te kunnen gelooven wat er in onze couranten staat; te kunnen vertrouwen wat ons door de overheid wordt gezegd.

We zijn er aan gewend door den bezetter steeds opnieuw bedrogen te worden; achter de oogenschijnlijk meest onschuldige maatregelen verborgen zich dikwijls de meest brutale aanslagen op onze belangen. We zijn er aan gewend, iedereen, dien we niet zeer goed kennen, voor een Gestapoagent aan te zien; we zijn er aan gewend ons werk stiekum en schichtig te verrichten. Maar nu zijn we weer vrij! De Gestapo is verslagen, het verraad is uitgeroeid, het leven heeft weer waarde.

Wanneer we in alle drukte en opwinding van deze dagen ons even bezinnen op de beteekenis van onze bevrijding, dan kan het niet anders of er welt naast de uitbundige vreugde een gevoel van diepe dankbaarheid in ons op; dankbaarheid bovenal tot God, die ons de verlossing gaf en ons bevrijdde uit onze verdrukking. Dankbaarheid jegens de dappere kerels, die hun leven inzetten om die bevrijding mogelijk te maken: de Britten, de Amerikanen, de Polen, al onze bondgenoten en onze eigen dapperen uit de verzetsbeweging, binnenlands en van over zee.

Dankbaarheid ook voor het feit, dat onze gemeente zooveel leed bespaard is, dat over haar had kunnen komen.

Maar tegelijk denken we met weemoed in dit uur van vreugde aan hen, die dit niet meer mochten meemaken, aan hen, die gevallen zijn in den strijd met de wapenen, als slachtoffer van Gestapo en verraad, of — als niet combattanten — door oorlogshandelingen, waaraan zij geen deel hadden. Voor hun nabestaanden is de blijdschap vermengd met bitterheid. Laten ook wij temidden van het feestgedruis even in eerbiedige hulde hen gedenken.

Soest is vrij! Steekt de vlaggen uit, laat luide het Wilhelmus klinken.

Hoe was ons uit het hart gegrepen dat lied, dat onder de bezetting ontstaan is: „Ik snak naar een stad vol van rood, wit en blauw met de fleur van Oranje en boven".

Welnu, die dag is daar! Zou dan Soest niet feestvieren? Soest, dat zich ook in de donkerste tijden hecht verbonden voelde met haar Koninklijke Ambachtvrouwe en het Prinselijk paar. Met hoeveel weemoed zagen we niet hoe het Koninklijk Paleis leeg stond, ja veel erger, door den vijand werd misbruikt.

Nu zal het weer zijn: Oranje Boven!

Leve de Koningin, Leve het Prinselijk paar! Straks zal het paleis weer bewoond worden en Soest zal kunnen begroeten de hooge bewoners en de Prinsesjes, thans 3 in getal.

In de 4 jaren, die achter ons liggen, heeft Soest zich goed gehouden. Het was een brandpunt van binnenlandsch verzet; een wanhoop voor den bezetter. Eensgezind hebben we het verzet gevoerd; laten we nu ook eensgezind een betere toekomst ingaan. Veel is er geleden, veel wonden zijn er te heelen, maar met Gods hulp zullen we, na de beproeving, die we hebben doorstaan, weer jaren van vrede tegemoet gaan.

A. L. DES TOMBE,
Burgemeester van Soest.

Komt en aanschouwt de daden des Heeren.

De kanonnen zwijgen, de vlaggen hangen van de huizen, het Oranje siert iederen goeden Nederlander, er is feest op straat en feest in het hart, want het land is vrij, de vijand is verslagen.

Zoo zal het zijn, zoo is het, als deze krant verschijnt, maar nu ik deze woorden schrijf is het anders, nu klinkt reeds dagenlang het gedreun van het geschut bij Arnhem, nu trekken dag aan dag de berooide vluchtelingen door, nu knetteren en knallen de Britse jagers en gaan als bromvliegen in eindelooze rij de Amerikaanse bommenwerpers voorbij.

Nu, nu ik dit schrijf, worden de burgers opgejaagd uit hun huizen en opgeraapt van de straat, om te werken voor den vijand, tegen eer en geweten in. Nu arbeiden 12 millioen blanke slaven in Duitschland en zijn de concentratiekampen gevuld en roken de ovens van de ontijdig gestorvenen.

Het is goed dit niet te vergeten op deze feestdag, de vrijheidsvlag wappert tegen een achtergrond van zwart leed. Maar, Gode zij dank, hij wappert. Het is feitelijk voldoende dit vast te stellen, en ieder verder aan zijn eigen gedachten over te laten. Het is beter misschien vandaag niet te veel te spreken, maar te zwijgen, om door onze vreugde anderen geen verdriet te doen.

Maar, maar ik kan niet zwijgen, nu de sluisdeuren eindelijk zijn opengebroken en Nederland zijn vuil spuien kan.

Ik kan niet zwijgen, nu deze nachtmerrie eindelijk voor bij is. Nu er weer licht is en licht komt in de huizen en harten.

Ik mag ook niet zwijgen, het zou ondankbaar zijn de mond te houden. Ondankbaar tegenover hen, die hun krachten en hun leven gaven voor de vrijheid, ondankbaar jegens de velen, die het offer hebben gebracht voor hun land en volk, ons land en volk, ondankbaar tegenover Hem, die, zoals psalm 46 zegt, 't beproefde hulp is in benauwdheid.

In dezelfde psalm zegt de dichter: Komt en aanschouwt de daden des Heren, die de aarde met verschrikking slaat, die oorlogen bedwingt tot het einde der aarde, bogen verbrijzelt, spiesen verbreekt, schilden met vuur verbrandt.

Hoe vaak heb ik die psalm niet gelezen in de oorlogsjaren en in het bijzonder deze woorden, maar ze waren voor mij moeilijke en slecht verteerbare kost. Dat wilde er bij mij toch haast niet in, noch het ene, dat God de aarde niet verschrikkelijk slaat, noch het andere, dat Hij de oorlogen bedwingt.

Nee, dat was me vaak te ongerijmd, dat was me te machtig. En het geloof heeft een zware strijd gevoerd.

Maar nu, ja, nu wil ik mijn loflied zingen en in mijn dankbaarheid Hem niet vergeten, nu wil ik hem betrekken in het feest van deze dagen, nu wil ik Zijn naam noemen in de krant.

Meer en beter nog dan dat, nu wil ik erkennen, dat Hij het in laatste instantie is, die ons de vrede bracht, dat Hij Zijn woord heeft gesproken en de kanonnen zwegen.

O, wij hebben een harde les moeten leeren, ons geloof is op een zware proef gesteld, maar zie, nu willen wij het elkander toeroepen: Komt, aanschouwt de daden des Heren.

Een ding hoop ik, dat wij op de hoogte gebracht zullen worden van al de daden en wandaden, die er in de oorlogstijd en de jaren daarvoor zijn gepleegd, daar hebben we recht op, daar heeft de wereld recht op. Wij willen weten, wie de schuldigen zijn van al dit leed, dat over de mensheid is uitgestort, wij eisen openbaarheid en rechtvaardigheid.

Maar beter en meer nog dan dat: wij willen nu elkander opwekken: Komt en aanschouwt de daden des Heren. Zoals hij eens gezegd heeft van Cyrus, den vorst der Meden en Perzen, dien Hij gebruikte om Israël te verlossen: mijn knecht Kores, zo zegt Hij het van Churchill en van Roosevelt en zelfs van Hitler: mijn knecht, mijn knechten. Zij zijn op een voor ons verborgen wijze stukken geweest op het grote schaakbord, waarop God Zijn zetten doet.

Het is feest vandaag. De gevangenisdeuren zijn open, Amersfoort is gelikwideerd, Vught, Gestel, Haren zijn opgedoekt. Met verlangen zien wij de terugkeer van onze mannen en jongens uit Duitsland tegemoet.

Het is feest vandaag. Wij kunnen weer spreken. Wij mogen weer hardop denken. Wij kunnen weer ademen. De grendels zijn van de deuren geschoven. Hoe is het mogelijk na al die jaren, na heel die zware beproeving. We kunnen haast weer lachen. De verhalen komen los. De droevige en de blijde. We zullen ontzet en blij verrast zijn. We zullen huilen en lachen tegelijk. Laat er één toon in doorklinken, één klank, die boven alle andere uikomt, deze klank: Komt, aanschouwt de daden des Heren.

J. I. VAN SCHAICK,
Ned. Herv. predikant.

JUBILATE DEO.

Hoe trilt de vreugde in ons hart, nu ons dierbaar Soest van de vijandelijke bezetting is bevrijd. Wij jubelen het uit: „Gode zij dank".

Wat zal het zijn, als geheel Nederland weer vrij is, als de goede vrede over de lage landen aan de zee weer is neergedaald. Ja, wij zijn blijde!

Onze blijdschap wordt echter getemperd door de gedachte aan onze Broeders en Zusters in Christus, die nog onder druk staan, die zoo zwaar getroffen zijn in hunne dierbaren en hunne bezittingen, getemperd door de schrikkelijke verwoestingen, die zijn aangericht in Nederland.

Wij Soesters mogen God toch wel bijzonder dankbaar zijn.

Zeer zeker hebben wij moeilijke jaren doorleeft, zijn angstige en smartvolle uren en dagen ons deel geweest, ja zelfs dierbaren van ons wegggerukt. Aanhoudend baden wij: „Domine adjuva nos festina".

Bij alle moeilijkheden, smart en lijden hadden we echter de zekerheid en den troost, dat wij ons als goede Nederlanders, verknocht aan Oranje, trouwe onderdanen van H. M. Koningin Wilhelmina, bewoners van het mooie Soest, één voelden, steun hadden aan elkander, dat er voor ons gezorgd werd.

In stilte werd gewerkt, gezorgd, met ons medegeleden, werd voor ons gezwoegd door allen te samen, maar vooral door het hart, dat geheel gewijd is aan Soest en zijn bewoners, het hart dat klopt voor ons, het hart van onzen Burgervader.

Op het Raadshuis, als middelpunt van Soest, werkt hij steeds voor ons met zijn staf van ambtenaren, in den ruimsten zin van het woord, deelt hij ons lot, bewandelt kalm en vastberaden den goeden weg tot ons aller heil.

Wanneer iederen Zondag het „Domine, salvum fac Regem nostrum" smeekend opstijgt ten Hemel, dan denken wij ook aan ons Gemeentebestuur, aan onzen Burgervader.

Na den dank aan God, dank aan onzen Burgemeester en zijne medewerkers. Moge God hem nog vele jaren voor ons behouden. Onder zijn leiding gaan wij rustig verder en zijn wij gerust.

In de voorbije jaren hebben we ondervonden wat het zeggen wil „Eendracht maakt macht" en „Hoe zoet is het als broeders en zusters samen te wonen", één van gevoelen, één van zin, een ieder respecteerend in zijn goede overtuiging, samen lijden, samen werken tot ons aller heil naar ziel en lichaam, voor tijd en eeuwigheid.

Moge dit zoo blijven!

Parce Domine parce populo Tuo. Spaar Heer, spaar Uw volk en schenk aan geheel Nederland spoedig den goeden, weldadigen vrede.

PASTOOR VOSS.

Holland leeft weer

Wie zal op het oogenblik precies zijn gevoelens kunnen vertolken? Niemand.

Wij zijn vrij. De knechtelijke banden zijn van ons afgenomen. We zijn weer Nederland, we mogen opnieuw leven onder ons geliefde Oranjehuis. Geen concentratiekampen en gevangenissen meer. Geen arbeidsinzet rooft onze kostelijke jonge levens. Och, we spreken nog maar weinig uit. Het is ons als een droom. We kunnen het nog niet verwerken, we kunnen de werkelijkheid nog niet tasten.

Toch moeten we ons uiten. Persoonlijk, maar ook gemeenschappelijk. We moeten het elkaar zeggen, met stralenden blik, met een warmte van stem, zooals we elkaar nog nimmer hebben aangesproken.

We zullen beginnen, allereerst en vóór alles, met onzen dank te brengen aan God.

Hoe hebben wij Zijn bestand geweten, al die donkere jaren. Was hij niet bij ons geweest, we waren lang vergaan. Ook in ons geliefde Soest en Soestdijk is, dat weten wij, door duizenden gebeden, vaak uit diepen nood. Daarom zullen we het persoonlijk dankgebed moeten kennen, heel voor ons zelf, maar ook het danken met onze gezinnen. En dan zullen de kerken in ons dorp volstroomen, om, als na Leidens ontzet weleer, den Almachtige te loven voor Zijn genade.

Dat zal er eerst bij ons moeten zijn. Maar dan mogen we elkaar vervolgens als burgers van Soest aanspreken, in nauwen band vereend als burgers van ons bevrijde vaderland.

Vandaar dit feestnummer, dat op zulk een energieke wijze door den heer Smit is samengesteld. De pers is immers een machtig middel, om elkaar de vreugde van ons hart te vertolken. Dat is zij tenminste in een vrij land. Daarom verschijnt ook onmiddellijk deze krant, mede als een symbool van de herwonnen vrijheid. Symbool is dit nummer en tevens spontane uiting.

Wij willen U allen gelukwenschen, ware vaderlanders, eigen burgers en evacué's van onze schoone woonplaats. Samen hebben we de bange oogenblikken doorgemaakt, samen vieren we deze blijde stonde. Wat hadden we een zorg in de dagen, toen we voor een groot gedeelte zelf moesten evacueren.

Noord-Holland zal door Soest nimmer worden vergeten. Hoe vaak hebben we elkaar vervolgens niet gesproken over het vliegveld en onze nabijheid daaraan. Soms waren er bange oogenblikken, als bommen neerstortten en de afweer geweldig blafte. De moeilijkste oogenblikken voordat de laatste weken aanbraken, waren wel, toen burgers werden neergeschoten of als gijzelaars werden weggevoerd. Hoe hebben we toen ook met elkaar de eenheid gevoeld als burgers van Soest en Soestdijk.

Maar daarom roepen wij U op: Dankt, dankt nu allen God, met blijde feestgezangen. En vervolgens: Laten we hernieuwde trouw zweren aan ons Oranjehuis. Het zal er nu op aan komen, in Gods kracht, een nieuw staats- en maatschappelijk leven op te bouwen. Met feestvieren zullen we niet klaar zijn. Alle energie, die er leeft in het Nederlandsche volk, zal nu te voorschijn moeten treden.

De plichten zullen nu moeten gekend worde. Niet alleen in het geheel van het volksleven, maar ook in dat van de plaats. We zullen de handen in elkaar moeten slaan; om in ons geliefde Soest de wonden te heelen, die door den oorlog zijn veroorzaakt. We zullen opofferingen moeten kennen, waarbij de één den ander uitnemender zal moeten achten dan zichzelf. Met ons gansche hart hopen we, dat ons Prinselijk Gezin zich weer in ons midden mag vestigen. Dan zullen we echter ons dat ook waardig moeten toonen.

Zoo zien wij, dat er voor danken alle reden is. Maar naast het danken zal het bidden niet minder plaats moeten hebben. We zijn er niet. We beginnen pas.

Feestvieren, ja, dat zullen wij. Maar tegelijk zullen we de lippen op elkaar klemmen, en, het oog naar boven gericht, zullen we ons uiterste best moeten doen in volkomen zelfverloochening.

Dan verstaan we het woord van Bilderdijk, dat hij in 1810 al voorspellend dichtte op de komende bevrijding, die in 1813 werd geschonken:

Holland leeft weer,
Holland streeft weer
Met zijn afgelegde vlag
Door de boorden
Van het Noorden
Naar den ongeboren dag.

Holland groeit weer!
Holland bloeit weer!
Hollands naam is weer hersteld!
Holland uit zijn stof verrezen,
Zal opnieuw ons Holland wezen;
Stervend heb ik 't U gemeld.

S. WOUTERS,
Gereformeerd predikant.

Om altaar en troon.

Altaar en troon. Deze behooren, Gode zij dank, in ons Vaderland nog bij elkaar. Dit is, ga de geschiedenis maar na, altijd zoo geweest en zal zoo lang ons volk zijn bestaan heeft, zoo blijven.

Dat dit zoo was in de bange oorlogsjaren bewijzen de gebeden, die opgezonden zijn voor land en volk.

De troon van Oranje was niet ledig in ons gebed al vertoefde ons Vorstenhuis in ballingschap.

Nu de Heere ons gebed heeft verhoord, zouden wij nu de wacht niet betrekken bij altaar en troon?

Wij zijn een geslagen volk, een diep verzwakt volk. Neen! Een biddend volk is een sterk volk. Het heeft God aan zijn zij. Zijn echter nu alle gevaren geweken? Neen! Mannen en vrouwen! Gij verwondert er U over, dat God, die heilig is in zijn richten, te midden des toorn ons nog desontfermens gedachtig is geweest.

Toch wij verheugen ons met beving. De strijd tegen God en zijn altaren wordt nog voortgezet.

Feller dan ooit. Dat wij nu, geleerd door het verleden, wakende mogen zijn. Of moet de strijd tegen de altaren, onze heiligste goederen, van welke zijde dan ook, op onzen Vaderlandschen bodem eerst zoo hoog oplaaien, dat wij in onze heiligste overtuiging geknot worden?

Dat wij nu als één man stelling kiezen tegen het ongeloof. Die heldenmoed wordt geboren in den weg der verootmoediging.

Heeft God ons dat geleerd in de oorlogsjaren?

God heeft ons wakker geschud. Daarom, doe alle lauwheid van U en sta pal bij de altaren.

Wij hebben ook in den weg Uwer gerichten, U, o Heere, verwacht. Zij er nu meer geloof bij ons dan voor 1940.

Zij er meer gebondenheid aan God en zijn dienst. Leven wij dichter bij het altaar des kruises.

Staan de belijders van den Christus, te midden van het ontredderd wereldleven als kloeke getuigen. Of zult gij dat overlaten aan hen, die uit een concentratiekamp of uit de gevangenis gekomen zijn en daar maanden of jaren geleefd hebben met het zwaard boven hun hoofd en hebben geleerd op God te vertrouwen.

Dat de arme wereld, die angstig vreest, het aan ons zien, dat er een volk is, dat leeft uit de eeuwige beginselen en nu de wacht betrekt bij het altaar. Dat zij, die alles verloren hebben nu uit dankbaarheid buigen bij het altaar voor hun levensbehoud. Wij lezen, dat God zegt tot Josia de jonge koning van Israël, die God vreesde: „Omdat Uw hart week geworden is en gij U voor het aangezicht Gods vernederd hebt, als gij zijn woorden hoordet tegen deze plaats en hare inwoners en hebt U vernederd voor mijn aangezicht en Uw kleeren gescheurd en geweend, zoo heb Ik U ook verhoord", spreekt de Heere. „Het weeke hart, dat is niet een hart, dat siddert voor de vijanden. Neen! Dat is een hart, dat siddert voor God.

Over de nationale zonden schreit het zijn mannentranen. Doch dit verraadt geen slapheid. Het weeke hart vindt gij bij de helden des geloofs, die als de vijand aankomt, opstaan van de knieën met kloeken moed en zeggen: „God is ons een toevlucht en sterkte, Hij is krachtiglijk bevonden een Hulp in benauwdheid".

Zij heffen de banier des geloofs op en met die banier in handen scharen zij zich rondom den troon van Oranje.

Zij hebben voor den troon onzer Vorstin gebeden, zij willen nu om dien troon staan, dankende.

Zij schragen den troon met hun gebed en omringen die met hun liefde en trouw.

Veel zoekt U af te trekken van Oranje.

Veel tracht U te verleiden andere vanen op te steken. Leer onderscheiden de verleidende stemmen en blijf luisteren naar het Woord onzes Gods.

Ook gij, jonge mannen, vermengt U niet met hen, die naar verandering staan.

Wij roepen U bijzonder op tot trouw aan het beginsel dat opkomt, ook in het staatkundig leven uit God.

Mag ik U hieraan herinneren?

Toen in den strijd tegen de Hugonoten in Frankrijk de bekende Admiraal de Coligny een kleine vesting moest verdedigen, gingen de vijanden listig te werk. Zij schoten pijlen over de muur, waaraan linten bevestigd waren met allerlei schoone beloften, die vervuld zouden worden, als zij de vesting overgaven.

Wat deed de Coligny nu?

Hij nam een reep perkament, schreef daarop slechts twee woorden in het Latijn: „Regem - Habemus". Wij hebben een koning. Hij bond dit perkament aan een werpspeer en wierp deze met eigen hand over den muur.

Dat zij ons antwoord: Wij hebben een Koning in den hemel voor Wiens Woord wij buigen en een Koningin op den troon voor wie wij strijden.

Mannen en Vrouwen! Betrekt de wacht bij het altaar. Sta aaneen geschaard rondom den troon van Oranje.

Dat ons gansche christenvolk pal sta in de mogendheid des Heren in de aloude waarheid en godsvrucht onzer vaderen. Met Oranje op de borst en een gebed in het hart voor den troon onzer geëerbiedigde Vorstin.

Jonge menschen! Veel zal U gevraagd worden. Gordt U aan tot den strijd om altaar en troon.

Kinderen! Juicht het „Oranje boven" blijde uit.

Brenge de Heere al onze gevangenen weder en storte Hij balsem in de geslagen wonden en harten, die in rouw gedompeld zijn. En gij, Heere, richt Uwe altaren op en doe ons buigen in dankerkentenis.

Bevestig den troon van Oranje en kroon ons Vorstenhuis met Uw genade.

L. DE BRUIJNE,
Christelijk Gereformeerd predikant.

Wat Soest tijdens de oorlog beleefde en nimmer zal vergeten.

Vervolg van bladzijde 4.

Daar enkele bureaux van het luchtwapen naar Soest worden verplaatst neemt ook het aantal gevorderde huizen zeer toe.

Dan komt den zesden Juni met zijn invasie. Wij weten nu, dat het gaat komen. En het komt.

Op Dinsdag 15 AUGUSTUS doen 120 vliegtuigen te 11 uur 35 een geconcentreerde aanval op het vliegveld Soesterberg. 1 toestel wordt neergeschoten.

In den nacht van 26 op 27 AUGUSTUS stort een toestel neer op den Eng, waar het uitbrandt zonder dat de nationaliteit met zekerheid kan worden vastgesteld.

Op Zondag 3 SEPTEMBER volgt opnieuw 'n groote aanval. Te 17 uur 30 verschijnen 100 à 150 toestellen boven Soesterberg en bombardeeren het vliegveld kort en klein.

Er is in het dorp zelf veel schade en er zijn onder de burger bevolking 3 dooden te betreuren. Daarna gaat het sneller. De Duitsche tegenstand in België wordt onder den voet gelopen. Op 3 September is Doornik gevallen, op 4 September heet het reeds dat de Britten en Amerikanen onze grens hebben bereikt, op 5 September zou Breda gevallen zijn, tegelijk met Roermond. Een koortsachtige opgewondenheid maakt zich van ons allen meester. De Bevrijding is in zicht, sneller dan wij hadden durven hopen. Wij zien colonne's terugtrekken, die een verslagen indruk maken.

Het valt ons dan zwaar te bemerken, dat het gerucht, volgens hetwelk de troepen bij Vianen zouden staan, ja zelfs dat de spits van de pantsercollonnes Utrecht had bereikt, inderdaad uit de lucht gegrepen blijkt te zijn. Zoo goedkoop komen wij niet van den bezetter af.

Er dreigt voedselnood, gastekort. We moeten zuinig worden met brandstoffen, met licht en water. Een aantal soldaten op voettocht vordert in den nacht van 6 op 7 September ieder voorwerp, dat van een wiel is voorzien, teneinde den terugtocht te verhaasten. Honderden rijwielen, bakfietsen, kinderwagens, kruiwagens en naaimachines enz. worden meegevoerd.

De Beauftragte begint eveneens te rammelen met de sabel en dreigt alle huizen van Soest te zullen verbranden, als de sabotage niet ophoudt. Hij doelt daarbij op de scherven en kopspijkers, die langs alle wegen zijn gestrooid en hun werk prima doen. Mannen van gemeentewerken met bezems en witte banden krijgen spijkerwacht, die achtereenvolgens aan de gemeente-ambtenaren en de onderwijzers wordt toevertrouwd.

Op 11 SEPTEMBER wordt te 19 uur 'n trein op het baanvak Baarn-Amersfoort buiten gevecht gesteld in de omgeving van de Groote Melm. Er rijden overigens nog slechts enkele treinen. De heer J. A. Lock, die met een vrachtauto is uitgetogen om boter voor de gemeente te halen, wordt beschoten en overlijdt aan zijn verwondingen. Gemeente-werken haalt met paard en wagen zout en suiker in Utrecht, de brandweerauto rijdt naar Zaandam en brengt voedsel terug.

Op 16 SEPTEMBER beschiet een jager een Duitsche auto op den Utrechtseweg. Op 17 September, de dag van de groote luchtlandingen, doorkruisen talrijke jagers het luchtruim ter bescherming van de operaties in Gelderland en beschieten ook in Soest hier en daar een object. Enkele benzinetanks worden uitgeworpen, die brand veroorzaken aan de Molenstraat. Op 18 September breekt de algemeene spoorwegstaking uit.

Met de uitreiking van noodkaarten wordt een aanvang gemaakt.

Op 19 SEPTEMBER keert het grootste deel der Soester gijzelaars in goeden welstand naar huis terug, terwijl ook hulp wordt verleend aan ontslagenen uit het concentratiekamp te Amersfoort.

De luchtlandingen bij Arnhem, die aanvankelijk groot succes beloofden, stuiten op steeds heftiger tegenstand. Arnhem, dat reeds voor een belangrijk deel in geallieerde handen was, moest weer worden prijsgegeven. Beide partijen vechten om ieder huis en iederen steen van Oosterbeek en Wolfheze. De burgerbevolking, die midden tusschen de strijdenden is geraakt, begint een goed heenkomen te zoeken. Arnhem wordt verplicht geëvacueerd.

Ook Soest is aangewezen als vluchtoord. Het heeft op dit terrein een eereschuld: heeft men het in Mei 1940 niet gul ontvangen toen het zelf moest evacueeren?

Men begint de schuld in te lossen. Het Roode Kruis richt een hulppost in aan de Birkstraat, waar vele honderden een warme dronk en eten vinden.

De gemeente organiseert hulpbureaux in Eemland en St. Ludgardis. Een zeer groote staf van leiders, ordonnansen, koks, helpsters komt in 't geweer. De organisatie klopt misschien niet altijd evengoed, er is wel eens een tikje ijdelheid hier en een vleugje onwil elders, maar daarvan worden de geëvacueerden tenminste niet de dupe. Integendeel: de Roode Kruis zusters en geleiders, die de groote transporten met boerenwagens naar Barneveld vergezellen en met geëvacueerden telkens opnieuw terugkeeren, vinden volle waardeering van de zijde der oorlogsslachtoffers, bij wien zoomin bitter leed als merkwaardige humor ontbreken.

Er worden centrale kraamkamers gesticht en een centrale reiniging voor ongedierte.

Nieuwe problemen rijzen met het afsnijden van de electriciteit. Dit dwingt ook ons om deze kroniek iets vroeger te beëindigen dan op den laatsten dag van den oorlog.

Als dit blad wordt verspreid zal echter iedere lezer deze kroniek voor zichzelf met de gebeurtenissen van de laatste oorlogsdagen weten te completeren.

ben.

e oorlog be-
al vergeten.

zijde 4.
het luchtwapen
aatst neemt ook
en zeer toe.
i met zijn inva-
gaat komen. En
TUS doen 120
n geconcentreer-
l Soesterberg. 1
n.
27 AUGUSTUS
den Eng, waar
de nationaliteit
. vastgesteld.
volgt opnieuw 'n
verschijnen 100
terberg en bom-
rt en klein.
l schade en er
lking 3 dooden
het sneller. De
gië wordt onder
tember is Door-
r heet het reeds
nen onze grens
mber zou Breda
Roermond. Een
eid maakt zich
Bevrijding is in
den durven ho-
trekken, die een

bemerken, dat
k de troepen bij
lfs dat de spits
echt had bereikt,
grepen blijkt te
wij niet van den

ekort. We moe-
randstoffen, met
oldaten op voet-
van 6 op 7 Sep-
van een wiel is
ugtocht te ver-
len, bakfietsen,
en naaimachines

neens te ramme-
alle huizen van
als de sabotage
rbij op de scher-
s alle wegen zijn
ima doen. Man-
t bezems en wit-
acht, die achter-
e-ambtenaren en
ertrouwd.
e 19 uur 'n trein
sfoort buiten ge-
g van de Groote
og slechts enke-
ock, die met een
n boter voor de
schoten en over-
Gemeente-wer-
gen zout en sui-
rauto rijdt naar
terug.
t een jager een
rechtseweg. Op
de groote lucht-
ijke jagers het
van de operaties
n ook in Soest
ele benzinetanks
and veroorzaken
eptember breekt
ng uit.
dkaarten wordt

et grootste deel
oeden welstand
hulp wordt ver-
et concentratie-

m, die aanvan-
len, stuiten op
Arnhem, dat
l in geallieerde
rden prijsgege-
m ieder huis en
k en Wolfheze.
den tusschen de
een goed heen-
wordt verplicht

als vluchtoord.
ereschuld: heeft
ontvangen toen

ossen. Het Roo-
in aan de Birk-
en een warme

ulpbureaux in
Een zeer groote
en, koks, help-
rganisatie klopt
ed, er is wel
en een vleug-
van worden de
t de dupe. In-
zusters en ge-
rten met boe-
vergezellen en
pnieuw terug-
ing van de zij-
j wien zoomin
e humor ont-

mers gesticht
r ongedierte.
het afsnijden
gt ook ons om
eëindigen dan
oorlog.
echter iedere
lf met de ge-
oorlogsdagen

Iene miene mutten, 12 ton grutten.

Voedselvoorziening in oorlogstijd.

Zeven uur in den morgen. Mist hangt over de weilanden, de wind is koud.

Aan de Steenhoffstraat, waar alles nog slaapt, wordt men ontijdig gewekt door daverend voorbijrazen van rammelend ijzerwerk. Men denkt: Tommies in een tank, maar ziet (door de gordijnen glurend) Henk Vos op de Soester vuilnisauto, die na meer dan 3 jaar rust weer van stal is gehaald. Aan het politiebureau gaat de verdere bemanning aan boord o.m. een rechercheur in uniform, die het geheel voor ontijdige vordering moet behoeden, een onderduiker zonder papieren, die uit het kamp te Amersfoort is gevlucht en Uw verslaggever. Een Roode-kruis-vlag wordt voor den laadbak gespannen, die moge ons bewaren voor een beschieting op de open weggedeelten. We nemen bij het filiaal van Albert Heijn nog den heer Muller aan boord en starten dan voor Zaandam.

We rijden nu op illegale benzine, om voor geld, dat ondanks het bankmoratorium met een handigheid is vrijgemaakt, uit het pakhuis van de firma Albert Heijn, buiten alle officieele distributievoorschriften om, op illegale wijze verkregen toewijzingen, goederen voor Soest te halen.

Het is maar goed, dat de Duitscher, die ons even voor Hilversum aanhoudt, van dit alles geen benul heeft en evenmin in de laadbak kijkt. Men laat ons door.

Misschien schudden sommige brave burgers het wijze hoofd over zooveel roekelooze illegaliteit, maar dit is kinderspel vergeleken bij wat er in deze 4 bezettingsjaren zooal is verricht en bovendien: wij moeten toch eten!

In buitengewone tijden passen buitengewone maatregelen.

De spoormannen staken en ook in Soest zijn zij aan adressen en aan geld geholpen, maar een deel van hun werk, dat bleef liggen, moet toch worden gedaan; de aanvoer van levensmiddelen voor onze eigen menschen mag niet in gevaar komen.

Albert Heijn N.V. is Soest op een bijzondere wijze tegemoet gekomen. De pakhuizen staan voor ons open, opdat de voorraden niet door de edel-germanen zullen worden ontvreemd. Als wij dien Maandagmorgen, 25 September, in Zaandam aankomen, vernemen we daaromtrent een alarmeerend bericht; morgen zullen de pakhuizen leeggehaald worden; zend auto's, auto's, auto's.

We laten daar geen gras over groeien: Soest wordt opgebeld en de brandweer, die zich voor de voedselvoorziening (evenals gemeentewerken) reeds de week tevoren voortreffelijk heeft geweerd, rukt opnieuw uit onder leiding.

Weldra suizen de V8 manschappenwagen, de boschbrandweerauto en een auto van garage Van Kooy naar Zaandam. Ook dit transport voert onderduikers mee.

Wij zelf hebben dien morgen tegelijk in Amsterdam bodedienst verricht. In Zuid werden goederen gehaald en gebracht, aan den Haarlemmerdijk stapt onze duikelaar uit. Hij zal zijn ouders gaan verrassen en tegelijk een handvol brieven posten. Er zijn ook brieven voor Zaandam. Wij rijden langs de Amsterdamsche havens en het is een troosteloos gezicht. Petroleumtanks staan opengescheurd als conservenblikjes, een gekantelde Oceaanreus verspert het IJ, alle hijschkranen liggen verwrongen over de kaden en in de havens, de loodsen zijn verwoest, loopbruggen zijn scheefgezakt over schepen in aanbouw.

Een Amsterdamsche politieagent vertelt, dat er ook onder den hoofdpijler van de Hembrug 1½ ton dynamiet ligt. Onze woede is evenwel machteloos. Wij kunnen slechts heel weinig redden. Maar dat zullen wij dan ook redden: wij laden in Zaandam. Wagentjes rollen af en aan, volgestapeld met doozen, met blikken, met zakken, met manden kaas. Wij laden roggevlokken en havermout, puddingpoeder en macaroni, kindermeel en waschpoeder. 61 colli's, 37 colli's, 122 colli's, het houdt niet op. Een opgewekte chef, in een kort kaasgeel kruideniersjasje, geeft bevelen en wijst ons den weg naar de cantine, waar wij Albert Heijn's koek en pap eten en koffie drinken. Drie en een halve ton hebben we geladen; we rijden terug en speuren daarbij den lichtbewolkten hemel af. We ontmoeten onder Weesp de brandweer-colonne en alle auto's stoppen een ogenblik. Wij zouden zoo een prachtig doelwit vormen als.... maar geen vliegtuig laat zich zien. Hurry up. We rijden naar Soest. In recordtijd wordt de auto gelost, benzine wordt bijgetankt en de bemanning voorzien van Sonder-ausweise. Want we gaan nog een keer. En ook deze reis brengt ons geen tegenslag.

Bij de Hembrug komt ons de brandweer tegemoet. De V8 is torenhoog geladen, de boschbrandweerwagen rust met haar chassis op de banden. Dat moet wel haast panne geven.

Door een of andere bijzonder gunstige lotsbeschikking blijft echter ook dit uit. Het is dan al zes uur geweest en wij vernemen, dat de pakhuizen gesloten zijn. Toch rijden we door. Het personeel heeft er blijkbaar schik in gekregen en verklaart zich zonder morren bereid ook nog een vijfde wagen voor Soest met een standaard-order af te laden. Twaalf ton goederen zijn gered, de Soester burgerij, jong en oud, kan pap eten. Daarbij blijft het niet. Den volgenden dag rijden er weer 4 auto's naar Zaandam en zoo gaat het door. Auto's naar Muiden en Huizen om zout en kaas, een auto naar Amsterdam om 3½ ton suiker uit een voorraad, die eigenlijk door de Wehrmacht in beslag is genomen, 3 auto's naar Zwolle om boter. Deze laatste rit is de meest avontuurlijke, omdat juist op dien dag de Duitschers zich op Putten wreken. De wagens worden grondig onderzocht, de bemanning onder scherpe bewaking gehouden totdat de ongevaarlijkheid van het transport is vastgesteld.

Al deze ritten wekken den argwaan van den Ortskommandant, die gaat naspeuren waarvan de benzine stamt.

Hij wordt ook nu, als zoovele malen voorheen, verschalkt.

Zoo is er in critieke dagen onder hoogspanning voor de Soester bevoorrading gezorgd. Men zat ook op dit terrein niet stil. De burgerij is grooten dank verschuldigd aan de vele mannen, die zich hebben ingezet om Soest aan het eten te houden.

Hoe wij vroeger vochten.

Een nachtelijke aanval op Paleis Soestdijk.

Bij het Paleis Soestdijk staat en gedenkteeken met het volgende opschrift:

Concordia Res Parvae Crescunt.
CHRISTOFFEL PULLMANN
Grenadier van de Lijfcompagnie
in het Regiment Infantrie van
den Prins van Hessen-Darmstadt,
oud 28 jaren, verkiezende liever
het leven te verliezen dan zijn
wapen over te geven in den
nacht van den 27en Juli 1787.

Laat mij over dezen Duitschen soldaat, die ons Oranjehuis trouw had gezworen en dien eed hooger stelde dan een lafhartigen vlucht, iets naders vertellen.

Men schreef in 1787. Ons land was helaas door een rampzalige burgertwist in twee partijen verdeeld: de Patriotten, die zich tegen den Prins verzetten en de Prinsgezinden, zijn trouwe aanhangers. De Patriotten of Keezen werden met den dag brutaler; reeds hadden zij in Holland den Prins als stadhouder geschorscht (Willem V), zoodat hij naar Gelderland was gevlucht. Om zich des te sterker te kunnen verzetten, hadden de Keezen onlangs in Holland het legercorps van den Rijngraaf van Salm in dienst genomen.

Ook in de stad Utrecht hadden de Patriotten bijna volkomen gezegevierd; de leden der Provinciale Staten, die den Prins nog getrouw waren gebleven, hadden daarom de wijk genomen naar Amersfoort, dat ook Oranjegezind was en waar de Prinsgezinde Staten van Utrecht voortaan vergaderden. Om nu dien Patriottischen vuurhaard, de stad Utrecht, in bedwang te kunnen houden, betrok een Oranjegezind legertje 't Kamp van Zeist, terwijl de Prins zijn hoofdkwartier in Amersfoort vestigde.

In Mei 1787 begaf zich eenig Oranjegezind krijgsvolk uit Gelderland, op verzoek der Amersfoortse Staten van Utrecht, eveneens naar het Sticht, maar een corps Utrechtsche vrijwilligers, Patriotten natuurlijk, belette hun bij Vreeswijk den toegang en er ontstond een gevecht, waarbij twee Patriotten sneuvelden en aldus het eerste burgerbloed vloeide.

Dit deed de woede der Patriotten ten top stijgen; van alle zijden stroomden nu vrijwilligers naar Utrecht; zelfs trok Von Salm met zijn corps naar Utrechtsch grondgebied, om het kamp van Zeist aan te vallen. De stad Utrecht koos hem weldra tot opperbevelhebber der saamgestroomde vrijwilligers.

De Patriotten wilden nu den Oranjegezinden smaad en schande aandoen: zij zouden — was hun voornemen — het paleis Soestdijk overrompelen. Eerstens zou dit een groote vernedering voor den Prins zijn en, ten tweede, beloofde dit plan een rijken buit, immers men wist dat dit paleis van den Stadhouder groote schatten aan meubelen bevatte. Het werd bewaakt door een bezetting van 90 man, behoorende tot het regiment van den Prins Van Hessen-Darmstadt.

Om den Stadhouder deze schande aan te doen, trok op Donderdag 27 Juli 1787 tegen het vallen van den avond een legertje van 500 Patriotten met stille trom de Wittevrouwenpoort te Utrecht uit om onder begunstiging van het nachtelijk duister het Paleis te overrompelen.

Dit legertje stond onder de bevelen van kolonel Klijnenberg en was een samenraapsel van allerlei wapens; men telde er twaalfderlei soort van volk, zooals huzaren, kurassiers, dragonders, fusiliers, jagers enz. Ook gingen er een achttal wagens mee om den buit op te laden.

Men wilde natuurlijk het doen van den nachtelijken tocht geheim houden en daarom nam het legertje een omweg en wel over Den Dolder. Men kon dan tegen 10 uur op Soestdijk zijn.

Toch was er gebeurd, wat men had willen voorkomen: het geheim was reeds op Soestdijk bekend geworden. Een tamboer was n.l. naar de Oranjepartij overgeloopen en had nog laat in den namiddag kolonel Van Erpel (op Soestdijk) gewaarschuwd. Terstond had deze zijn volk voor de ijzeren hekken opgesteld en de komst der aanvallers opgewacht. Tot meerdere veiligheid plaatste hij op drie verschillende punten langs de Praamgracht een schildwacht; deze zouden, als zij onraad hoorden, door een seinschot de bezetting van Soestdijk waarschuwen.

Zoo werd het al 10, zelfs 11 uur, maar op het Paleis merkte men nog niets van een nachtelijke aanval. Het schijnt, dat men toch geen vijand meer verwachtte; mogelijk had de overlooper een valsche tijding gebracht. De bezetting van Soestdijk, uitgezonderd de drie genoemde schildwachts, gingen dan ook ter ruste.

Maar de vijand zou toch komen: hij had zich alleen maar verlaat; de gids was n.l. in de zoogenaamde Wildbaan achter het paleis aan het dwalen geraakt; en zoo naderden de Patriotten pas om kwart vóór twaalf den eersten schildwacht, n.l. bij den Veenhuizertol, (einde Koninginnelaan), waar den Praamgracht onder den betonweg aldaar doorgaat. Zoodra deze eerste wacht onraad bespeurde, zonk de moed hem in de schoenen en kroop hij onder de toen aldaar gelegen brug stilletjes weg. De Patriotten trokken dus ongehinderd verder en naderden weldra den tweeden schildwacht. Deze was cordater dan no. 1 en riep zijn gewone „Werda", waarop bedriegelijk geantwoord werd: „Deserteurs!" (d.w.z. overloopers). De schildwacht meende werkelijk met overlopers te doen te hebben, die de bezetting van Soestdijk wilden versterken en hij riep dus terug: „Avanceer!" (loop door). Maar de vijanden vreesden, dat hij het toch verraden zou en namen hem gevangen.

De Patriotten dachten met den derden schildwacht, den grenadier Christoffel Pullmann, evenzoo te handelen. Maar hij vertrouwde hen niet en wilde reeds z'n geweer afschieten om het waarschuwingsteeken voor het Paleis te geven. Toen eischten zij, dat hij zijn wapens zou afgeven, of anders zou worden neergeschoten. Maar hij antwoordde: „Ich bin ein ehrlicher Kerl" en schoot tevens zijn geweer af. Nu wilde hij naar Soestdijk snellen, doch juist bij den Rijksweg werd hij door de verwoede Patriotten neergeschoten.

In versnelde marsch gingen nu de Patriotten op het paleis af, in de hoop nog tijdig hun slag te kunnen slaan. Maar Pullmann's schot was op Soestdijk gehoord; terstond sloeg men alarm en de bezetting greep ijlings naar de wapenen, velen zelfs nog in hun nachtgewaad. Juist toen de Patriotten het hek dachten binnen te stormen, werden zij met een salvo door de bezetting begroet. Deze teleurstelling bracht de aanvallers zoo in verwarring, dat zij op de vlucht sloegen. Toen evenwel de eerste schrik voorbij was en zij tot bezinning kwamen, zagen de Patriotten zelf in, hoe dwaas zij hadden gehandeld door als hazen de vlucht te nemen. Zij vermanden zich en waagden nu een tweede aanval. Ditmaal waren zij op den tegenstand der bezetting voorbereid en wilden zij meer moed aan den dag leggen.

Doch de Soestdijker bezetting ontving hen ook thans zoowel „met handgranaten en kleingeweer, dat die van Utrecht in de grootste consternatie aan het vluchten gingen".

Toch werd er een oogenblik hardnekkig gevochten; bewoners van Soestdijk konden later aan den ondervrager „geen denkbeeld geven van de aakeligheid der nagt, daar zij, behalve den schrik en het vreeselijke rumoer, tevens in het allergrootste gevaar verkeerden, wijl de kogels wijd en zijd om en door de woningen vlogen en elk zig agter een muur, in een kelder of waar men het best kon, moest verbergen".

Doch, zooals gezegd is, de Patriotten kozen spoedig het hazenpad en wel in volslagen wanorde en met verlies van vele dooden en gekwetsten. De acht wagens, die zij voor den buit meegenomen hadden, werden nu gebruikt om er dooden en gewonden mee te vervoeren.

De vluchtende Patriotten intusschen stoven naar alle zijden heen en slechts betrekkelijk weinigen bereikten bij het aanbreken van den dag de stad Utrecht.

Velen liepen den leeuw in den muil, want kolonel Van Erpel had nog 's nachts door een koerier den aanslag aan de Staten en den Prins te Amersfoort laten bekend maken, met verzoek om versterking voor een mogelijken hernieuwden aanval. Op dit bericht trokken terstond eenige dragonders naar Soestdijk om de bezetting aan te vullen.

Men vond te Soestdijk vier gesneuvelde Patriotten, terwijl het aantal gevangenen, te Amersfoort binnengebracht, 80 man bedroeg. Maar ook de dappere bezetting van Soestdijk had niet zonder verliezen gestreden. Volgens het rapport van Van Erpel aan de Staten van Amersfoort had hij vier dooden, waaronder de kloekmoedige Pullmann.

De prinsesjes Beatrix en Irene met een vriendinnetje aan een der stranden van Canada.

DE SOESTER COURANT

Bijvoegsel van het feestnummer ter gelegenheid van de bevrijding van Nederland

Lang gewacht . . . Toch bevrijd!

Toen wij in de eerste dagen van October 1944, onder de oogen van den bezetter, in het geheim ons bevrijdingsnummer schreven en drukten, waren ook wij nog zeer optimistisch. Een geallieerde doorbraak zou immers niet lang meer op zich laten wachten. Wij allen hebben ons geduld echter nog lang op de proef moeten stellen.

Bovendien moesten wij ons haasten, want de toevoer van electrische stroom zou over eenige dagen worden afgesneden.

Ons blad moest daarom worden afgedrukt, ingepakt en opgeborgen en ontsnapte in Februari nog juist aan ontdekking door de weermacht, die de bergplaats vorderde, waarin, naast andere geheime bescheiden, de pakken waren opgeslagen.

Men zal het ons dus niet euvel duiden, dat ons blad niet bij is tot de dag van heden. Dit bijvoegsel is dan ook nodig voor vermelding van voorvallen, die zich voordeden na het afdrukken van ons blad.

De winter, die bezet Nederland achter den rug heeft, zal in het boek onzer vaderlandsche historie beschreven staan in zeer sombere kleuren.

Wij herdenken allereerst de vele

slachtoffers van terreur.

Toen de bezetter zijn nederlaag nog enkele maanden uitgesteld zag, heeft hij geen gelegenheid voorbij laten gaan, om den chaos, die zijn eigen land bedreigde, ook over ons land te brengen.

Omvangrijke vernielingen werden uitgevoerd een een massale deportatie begon. De dreiging van razzia's hing iederen man tusschen 16 en 60 jaar ieder oogenblik van iederen dag boven het hoofd. Talloozen zijn opgepakt, maar ook dikwijls op zeer handige wijze weer ontsnapt.

Wij in Soest zagen de grauwe colonnes uit Hilversum en het Gooi langs marcheeren en Soestereberg verleende hulp aan den eindeloozen stoet van gevangenen uit Rotterdam.

Soest zelf beleefde zijn eerste groote razzia op 9 November. Het resultaat was poover, hoewel de moffen genoeg schreeuwden, dreigden en schoten. Zij vonden later handiger methoden, waarbij de Landwacht hand- en spandiensten verrichtte door meerdere permanente vallen open te stellen. De mannen, die zich vrijwillig meldden voor arbeid in Hoevelaken en elders, waarbij hun gouden bergen werden beloofd, waren zoo gering in aantal, dat de ortskommandant tot krasse maatregelen overging.

Zoogenaamd wegens sabotage, gepleegd aan een telefoonkabel, werd op 25 October de boerderij van de wed. Kok aan den Korte Brinkweg en op 26 October de sociëteit „De Soester Kring" in brand gestoken. De menschenjacht is sedert den algemeenen arbeidsdienstplicht van Januari 1945 nog eens in verscherpten vorm voorgezet. Het ondergrondsche verzet werkte echter rustig door, ondanks de offers, die het ook in Soest nog te brengen had. Wij herdenken hierbij met name den heer H. van Breukelen, die voor het vaderland is gevallen en herinneren aan de gebeurtenissen van de laatste weken, waardoor een deel van de verzetsbeweging dreigde te worden opgerold en waarbij de heer J. Smit in handen van den vijand viel.

Naast de reeds genoemde personen vielen nog als slachtoffers der Duitsche terreur de navolgende gemeentenaren: D. Kroon, G. Schuilenburg, Ir. Menko, J. van den Brink, Ir. Bos en G. van Angeren. De laatste was te Soesterberg woonachtig.

Vervolgens behoort aan ons eeresaluut aan den Burgemeester een

welkom bij den terugkeer van Burgem. Mr. A. L. des Tombe

te worden toegevoegd.

In October 1944 werden hem eischen gesteld, die hij niet kon en mocht inwilligen. Men verlangde de aanwijzing van arbeiders voor werk aan stellingen en spoorwegen. Mr. des Tombe weigerde dit en trok de consequenties uit die weigering. Hij dook onder en deelde ook op deze wijze de trouwe plichtsvervulling van velen zijner burgers.

Hij ging niet ver van Soest en er bleef geregeld contact met hem bestaan.

Het ontbreken van een krachtig gezag heeft

het voedselprobleem

bovendien acuut gemaakt. Er is in Soest honger geleden en er zijn menschen van ontbering omgekomen.

In dezen drukt op den bezetter een schuld, die niet zwaar genoeg kan worden geboet. Op den langen duur ontstond gebrek aan alles. De bonnenlijsten krompen en het eten van de centrale keuken was beneden alle critiek. Hoe kon het ook anders.

Eigenbelang, baatzucht, gierigheid en gebrek aan naastenliefde schiepen in breede kringen een meedoogenlooze gezindheid, die afgustig deed zijn op iederen aardappel en op iedere snede brood. Des te gunstiger steekt hierbij af een streven als dat van de H.O.K.A.M. (Helpt Onze Kinderen Aan Maaltijden), die in „Eemland" honderden kinderen van krachtig middageten voorzag en dat van de I.K.O. (Inter-Kerkelijk Overleg), dat in velen gezinnen iets van het allernoodigste bracht.

De Centrale keuken, die op 29 October zijn werk begon, leverde in de eerste 11 weken reeds meer dan een half millioen porties af.

De noodzakelijke aanvulling van voedsel voor nagenoeg elk gezin moest worden verkregen door de ongelooflijke prestaties van duizenden vrouwen en meisjes, die de verre tochten naar de vetpotten van Drente, Overijssel, Groningen en Friesland hebben gemaakt, totdat de bezetter ook dat onmogelijk maakte.

Honderden kilometers liep men met wagens en zwaar beladen fietsen, met mudden aardappelen en rogge, met spek en worst. Wie zal ooit in de Vierdaagsche nog 'n buitengewone prestatie kunnen zien?

Soest als evacuatieoord.

De duizenden vluchtelingen uit Arnhem en omgeving hebben in onze gemeente ook bijzondere problemen veroorzaakt. Zij werden gastvrij ontvangen, maar niemand had daarbij aan den langen duur van hun verblijf gedacht. Hoe langer zij bleven zonder uitzicht op spoedigen terugkeer, des te sneller groeiden allerlei kleine, niet te vermijden tegenstellingen tot conflicten en ruzies.

Gelukkig kon in dit alles eenigermate worden voorzien. Brandstof werd gevonden in de vaak op onverantwoordelijke wijze omgehakte boomen in meerdere lanen en op den Lazarusberg; voor kleeding en dekking zorgde het actieve Centrale Magazijn, de onvolprezen dienst van den heer v. Dalen aan de Bosstraat ontsmette meer dan 1500 gevallen van ongedierte; voor de ziekten kon aan den Hellingweg een nood-ziekenhuis worden ingericht en in stand gehouden, terwijl wij voor de verschaffing aan onderdak denken aan het vele uitstekende werk, dat verricht is door den heer Nijhuis, die in de school aan de Beetzlaan een druk bezocht nachtasyl verzorgde en door den heer van Dalen, wiens verschillende tehuizen voor ouden van dagen en a-sociale elementen aan de Bosstraat en op Hees onder uiterst moeilijke omstandigheden bergen werk hebben verzet.

De Toekomst.

De samenwerking van allerlei gezindten en levensbeschouwingen, die tijdens de oorlog is gedemonstreerd, kan waarborgen, dat ook de toekomstige sociale nooden in Soest eendrachtig zullen worden opgelost. Wij zijn het aan de nagedachtenis van hen die vielen verplicht, de handen ineen te slaan bij den wederopbouw in vrijheid van onze gemeentelijke samenleving, die wij thans beginnen.

Veel, zeer veel werk wacht ons!

— — —

(Dit bijvoegsel werd op de bevrijdingsdag gedrukt en in de courant ingelegd.

Uit de courant lieten wij vervallen enige mededelingen over de verschijning van ons blad na de bevrijding en een artikel over de toen voor ons nog onbekende onderscheidingstekenen van de verschillende rangen der Geallieerde Troepen, waardoor wij gelegenheid kregen bedoeld bijvoegsel nu in de courant op te nemen.)

DE LAATSTE DAGEN

24 Maart. De legergroep Montgomery steekt den Rijn over. Ongelooflijk snel rukken de troepen in Duitschland op en bereiken ook de Ned. grens. Onze hoop herleeft. Paschen nadert! Paschen, het feest van opstanding en herrijzenis.

Zal Paschen ook de herrijzenis en vrijmaking van ons land voltooien?

Wij volgen de berichten met ingehouden adem. Wij horen de eerste Nederlandsche plaatsnamen. Mechelen en Dinxperlo bevrijd.

Het is Paschen. De lucht is grauw en stormvlagen jagen donkere wolken over ons geteisterd land.

De Duitschers trekken weg en bommen regenen op hun in oostelijke richting jagende colonnes.

Tweede Paaschdag. Enschede bevrijd. Hengelo bereikt. 'n Nieuw offensief in de Betuwe. Snel volgen de goede berichten elkander op. 't Oosten van 't land is vrij.

Zouden ze over den IJssel komen? Ja, zij komen! Zij komen nu werkelijk!

Apeldoorn... Amersfoort... en dan... ja, ook Soest is vrij.

'n Nieuwe lente doet de oude takken botten. Nederland herrijst! En met Nederland Soest.

Wat Soest tijdens de oorlog beleefde en nimmer zal vergeten.

1940

10-14 MEI 1940. Zonder oorlogsverklaring hebben Duitsche troepen de Nederlandsche grenzen overschreden. Bommenwerpers, jagers en transportvliegtuigen zwermen over Soest. De radio meldt landingen van parachutisten. Soest geeft te 3.45 luchtalarm. Er storten twee Duitsche vliegtuigen neer in het bosch van de Paltz. Te 9 uur 50 wordt ten gemeentehuize het telegram ontvangen „Evacuatie van de burgerbevolking vangt heden aan".

Aan aanplakborden en bomen verschijnen de bekendmakingen van den Voorzitter van den Raad van Ministers en van den Luchtbeschermingsdienst „Richtlijnen voor de burgerbevolking". De Luchtbeschermingsdienst, de brandweer en de vereeniging E.H.B.O. zijn op oorlogssterkte opgekomen. Wijk X, van den heer Van der Plas, bereidt zich als eerste voor op de evacuatie. Des avonds te 22.55 vertrekt de eerste trein vanaf het station Baarn naar het vluchtoord Venhuizen. Op 11 Mei volgen de wijken 2, 11 en 8, op 12 Mei de overige 7 wijken. De laatste trein vertrekt te 16.55. De bevolking van de vluchtoorden ontvangt de ruim 9000 Soesters met groote hartelijkheid. In Soest zelf zijn inmiddels op last der militaire overheid een groot aantal leden der N.S.B. en andere verdachte personen in arrest gesteld en verzameld in het St. Jozefgebouw aan de Steenhoffstraat. Vandaar worden zij overgebracht naar Amsterdam. Militairen bewaken de wegen met de bajonet op het geweer. Er is een verbod na 8 uur des avonds buiten te zijn. Er heerscht een zeer zenuwachtige stemming. Aan het Kerkpad wordt de straatverlichting uitgeschoten. In den nacht van Maandag op Dinsdag trekt het leger uit de stellingen. Amersfoort is geheel geëvacueerd, de gasfabriek heeft de vuren gedoofd. Er ontstaat voedselschaarschte. Voor de achtergebleven ambtenaren, L.B.D., brandweer, P.T.T. enz. wordt centraal gekookt. De radioberichten worden onrustbarend. Op 14 Mei wordt rond het middaguur te Soest een strooibiljet gevonden, waarin Utrecht tot onmiddellijke overgave wordt gesommeerd, daar de stad anders zal worden gebombardeerd. Rotterdam heeft dan reeds de vuurdoop ondergaan. Des avonds tegen 7 uur brengt de radio het ontroerend bericht: „Nederland heeft gecapituleerd. De ongelijke strijd is gestaakt om verder bloedvergieten te voorkomen. Maar aan het einde van den oorlog zal Nederland weer als vrije natie opstaan. Leve Hare Majesteit de Koningin". De bezetting neemt een aanvang.

15 MEI. De eerste geëvacueerden keeren terug op eigen gelegenheid. Soest geeft noodgeld uit in coupure's van ƒ 1.— en ƒ 2.50. De eerste Duitschers op motoren rukken Soest binnen.

16 MEI. De geheele dag trekt een groote troepenmacht van Amsterdam in de richting Amersfoort langs den hoofdweg. Honderden auto's, afweergeschut en motoren. De vijand begint de bezetting van het vliegveld. Vele geëvacueerden keeren terug. Te 12 uur wordt de treinenloop op den lijn Utrecht-Baarn op beperkte wijze hervat.

19 MEI. Aan het station Baarn arriveren den geheelen dag door treinen met geëvacueerden.

22-26 MEI. Er worden beperkingen afgekondigd van den verkoop van kleeding en brandstoffen. De distributie van schoenen is een feit. Talrijke burgers worden gevorderd voor het verrichten van wachtdiensten voor den L.B.D. in den commandokelder en op den toren. Op initiatief van den burgemeester wordt een plaatselijk comité opgericht voor de hulpverlening aan de door den oorlog getroffen gebieden. Dit comité vangt aan met de inzameling van kleeding, dekking en meubilair, daarbij geholpen door verkenners, die de goederen met auto's aan de huizen afhalen. De burgemeester benoemt een gemachtigde voor Soesterberg.

JUNI. Een distributieregeling voor benzine wordt ingevoerd. Aanvankelijk geschiedt beoordeling en toewijzing plaatselijk. Met ingang van 1 Juli wordt dit overgenomen door de Rijksverkeersinspectie.

17 JUNI. Distributie van brood, tarwebloem en zelfrijzend bakmeel.

De rijkscommissaris verklaart de politieke ontwikkeling van het Nederlandsche volk niet in een bepaalde richting te willen dwingen.

6 en 7 JULI. Groote collecte van het Nationaal Hulpcomité. Opbrengst ƒ 6000.—. De bezetter organiseert een uitzending van Nederlandsche kinderen naar de Ostmark. Tegelijk verbiedt hij het luisteren naar vreemde zenders, teneinde de bevolking te „beschermen" tegen valsche berichtgeving.

28 JULI. Aanvang van de distributie van boter en vet. Uitreiking boter- en vetkaarten.

31 JULI. Aan de vurige wensch van velen is voldaan: De Nederlandsche Unie wordt opgericht.

2 AUGUSTUS. Het uitsteken van vlaggen en het dragen van oranjebloemen en witte anjers op de gedenkdagen van het Koninklijk Huis wordt verboden.

5 AUGUSTUS. De Banningstraat, die zich in een opmerkelijke belangstelling mocht verheugen in verband met de enorme uitbreiding van het vliegveld, wordt voor het verkeer afgesloten. Duizenden vierkante meters graszoden zijn gevorderd ten behoeve van de „Fliegerhorst".

15 AUGUSTUS. Er vallen enkele bommen aan de Beukenlaan, waardoor één huis ernstig wordt beschadigd.

31 AUGUSTUS. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan, Op vele plaatsen ziet men oranje. De bezetter heeft een eigen feestgave: Distributie van zeep e.d.

1 SEPTEMBER. De gemeente Amersfoort annexeert 129 H.A. Soester gebied, te weten de Buurtschap Isselt met de historische kapel.

16 SEPTEMBER. Distributie van vleesch en vleeschwaren.

1 OCTOBER. Alle personen moeten in het bezit zijn van een legitimatiebewijs met foto. Dit wordt in een groot aantal schoollokalen e.d. uitgereikt.

Vóór 11 October moeten alle vereenigingen en stichtingen zonder economisch doel zich melden in Den Haag.

Een inlevering van kleedingstukken wordt georganiseerd. Een ieder, die één oude winterjas o. d. inlevert, ontvangt vergunning voor den aankoop van een nieuwe.

De eerste bonnen worden aangewezen voor den aankoop van brandstoffen.

23 OCTOBER. Distributie van kaas.

1 NOVEMBER. Invoering van den „sperr"-tijd van 12-4 uur. Oprichting van Winterhulp Nederland.

6 NOVEMBER. Distributie van peulvruchten, bakkerijproducten (bloemkaart) en eieren.

15 NOVEMBER. Er vallen bommen aan den Lange Brinkweg en het Kerkpad. Het perceel Lange Brinkweg 44 krijgt 'n voltreffer, waardoor 3 personen worden gedood.

16 NOVEMBER. 2 Uur v.m. luchtaanval op Soestduinen. De spoorlijn Amersfoort-Utrecht krijgt een voltreffer. Veel schade aan woningen.

16 NOVEMBER. 20.30 uur luchtaanval op Soesterberg. Bommen vallen aan den Schoolweg, waardoor veel schade wordt aangericht. Perceel Postweg 39 krijgt een voltreffer, 1 doode,

23 NOVEMBER. Opening Unie-secretariaat, Driehoeksweg.

29 NOVEMBER. Eerste collecte van Winterhulp.

DECEMBER. Op Soesterberg wordt, ten behoeve van de uitbreiding van het vliegveld, een groot aantal woningen afgebroken alsmede Theehuis Soesterdal. In Soest worden vele honderden manschappen van 'n cavalerieregement bij burgers ingekwartierd. Zij blijven hier tot Mei 1941 en gaan dan op weg naar het Oostfront.

1941

JANUARI. Het aantal treinen op de lijn Utrecht-Baarn wordt sterk beperkt.

De bezetter begint zijn ware gezicht te toonen: de Joden zijn zijn eerste slachtoffers. Alle Joden moeten zich voor 24 Februari melden ter secretarie op speciale formulieren. Reeds eerder was het benoemen van Joodsche ambtenaren verboden.

1 MAART. Distributie van rijwielbanden.

In Maart worden enkele weermachtborden vernield. Als represaillemaatregel moet door de inwoners worden gepost bij borden en aanplakgelegenheden. In Amsterdam breekt 'n oproer uit, dat in bloed wordt gesmoord. De bezetter beweert. dat de Joden hierin vooral de hand hebben gehad. Daar vermoed wordt, dat zij naar omliggende provincies zullen vluchten, verbiedt de Commissaris der Provincie, ir. Muller, hen daar op te nemen.

APRIL. Alle padvindersvereenigingen worden ontbonden, de goederen in beslag genomen.

Distributie van melk en aardappelen.

Het Departement van Opvoeding, Wetenschap en Kulturbescherming vaardigt een nieuwe regeling uit, waarbij het benoemen van onderwijzers in den vervolge van zijn goedkeuring afhankelijk zal zijn. De Chr. Scholen weigeren zich daaraan te onderwerpen.

18 APRIL. Des namiddags te 1 uur breekt brand uit op de Leusder heide, waar groote voorraden munitie liggen opgeslagen. Een reeks geweldige ontploffingen houdt aan tot des avonds 8 uur. Brandweren uit alle deelen van het land snellen toe. De Stichtsche Margarinefabriek te Soesterberg, de carrosseriefabriek van L. de Haan en een villa branden af. Groote schade aan honderden woonhuizen, vooral aan het complex van Ons Belang.

25 APRIL. Het eerste nieuwe persoonsbewijs S55/000001 wordt aan den Burgemeester uitgereikt.

30 APRIL. Het vervaardigen, verkoopen en uitstallen van beeltenissen van leden van het Koninklijk Huis wordt verboden, uitgezaagde geldstukken inbegrepen.

1 MEI. De gemeentelijke arbeidsbeurs wordt opgeheven. Arbeidsbemiddeling wordt Rijkszaak. Dit zal de tewerkstelling in Duitschland moeten bevorderen. De vrijwilligers van den L.B.D. worden vervangen door vaste piketten voor toren- en kelderwacht, een brandweerpiket en een opruimpiket.

13 MEI. In de omgeving van het vliegveld Soesterberg wordt op vele plaatsen begin van brand ontdekt. De Sicherheitsdienst neemt veiligheidsmaatregelen.

Van 15 Mei tot 15 Juni zal des nachts wacht gehouden moeten worden langs de spoorlijn Amersfoort-Soestduinen. Er komt een verscherpt uitgaansverbod voor Soesterberg. Allen, die daar niet woonachtig zijn, moeten het betrokken gebied voor zonsondergang verlaten. Alle hakhout moet worden gekapt.

JUNI. Vanaf 23 Juni zal de centrale keuken ook te Soest eten verstrekken. Er bestaat direct vrij groote belangstelling.

17 JUNI. Alle Oranjevereenigingen worden geschorst.

JULI. In verband met de oorlogsverklaring van Duitschland aan Rusland worden op 4 Juli alle politieke partijen ontbonden verklaard en de gelden en bescheiden in beslag genomen. Als tegenmaatregel tegen de Engelsche V-actie wordt een Duitsche V-actie ondernomen: V is Viktorie, Duitschland wint voor Europa op alle fronten.

Ten bewijze van Duitschlands „overvloed" aan oorlogsmateriaal en grondstoffen vangt op 17 Juli de inlevering van metalen aan. Parapluiebakken en vogelkooien zullen in granaten worden veranderd. Opnieuw wordt alles geweten aan onze Joodsche landgenooten. Hen wordt het bezoek aan badplaatsen e.d. verboden en hun bewegingsvrijheid beperkt. Ook aan de ingangen van de gemeente Soest verschijnen de bordjes „Beperkte bewegingsvrijheid voor Joden". Op 26 Juli wordt het dragen van Unie-speldjes verboden, alsmede het aanplakken van biljetten en het verspreiden van Unie-geschriften.

De distributie van jam, stroop en honing begint.

25 JULI. Op Nieuwerhoek wordt des avonds te 11.15 uur een ruit ingegooid. Enkele Duitschers schieten na het alarmgeroep op wegvluchtende jongens. Daarbij wordt Gerardus Dorresteijn door een schot in het hoofd gedood. Hij is het eerste Soester slachtoffer van de Duitsche terreur.

AUGUSTUS. Verordening 152/194 bepaalt o.m., dat de gemeenteraden met ingang van 1 September zullen gaan „rusten". Op 29 Augustus komen de leden voor de laatste maal bijeen in een niet-officiële vergadering in „De Soester Kring", waar hartelijke afscheidwoorden worden gewisseld en het volle vertrouwen in den Burgemeester wordt uitgesproken.

3 SEPTEMBER. De Molenweg, waaraan sedert lang stellingen voor afweergeschut waren gebouwd, wordt thans definitief voor het verkeer gesloten.

OCTOBER. Het vermogen van het Huis van Oranje wordt verbeurd verklaard. Met ingang van 1 October wordt aan Joden het bezoek aan openbare inrichtingen voor ontspanning, voorlichting en tijdverdrijf verboden. Zij mogen eveneens niet langer deelnemen aan openbare bijeenkomsten. „De Soester Courant", uitgave Drukkerij Smit, mag niet meer verschijnen.

Op 9 OCTOBER wordt brigadier P. de Vries op het bureau van politie gearresteerd en naar Utrecht, later naar Den Haag, overgebracht. Hij keert op 12 November terug.

Op 20 OCTOBER wordt vervolgens gearresteerd inspecteur van politie Aris Frederik Schreuder. Men voert hem weg; wij hebben hem niet weergezien. Het bericht van zijn overlijden was gedateerd 6 December 1942 en vermeldde zijn dood op 4 November 1942, 15 uur 25, te Hamburg-Neuengamme. In October valt ook de aanmeldingsplicht voor handel en ambacht.

1942

De winter 1941-1942 is zeer streng. Volgens de bezetter, mede ten dienste van de Oostfrontpropaganda, de strengste in 140 jaar. De sneeuw ligt decimeters dik, de Eem is weken lang berijdbaar. Er is gebrek aan brandstof en voedsel.

JANUARI. De maatregel tegen de Joden worden voortgezet. In alle café's verschijnen kaarten „Voor Joden verboden".

MAART. De straatnamen Wilhelminalaan, Julianalaan en -plein en Prins Bernhardlaan zijn niet langer toegelaten. Met ingang van 6 Maart bezit Soest een Mecklenburglaan en een Willem de Zwijgerlaan en met ingang van 23 Maart een Louise de Colignylaan en -plein, nadat de naam Juliana van Stolberglaan, die de burgemeester had voorgesteld, geen genade heeft kunnen vinden.

In den avond van 6 MAART stort 'n brandend Duitsch vliegtuig omlaag aan de Talmalaan. Drie woningen gaan geheel in vlammen op, enkele andere huizen worden zwaar beschadigd. Er zijn 6 dooden onder de burger bevolking.

15 MAART. Distributie van rijwielen.

1 MEI. Oprichting van het Nederlandsch Arbeidsfront. Het succes van deze instelling is slechts met dat van W.H.N. en N.V.D. te vergelijken!

15 MEI. De officieren van het Nederlandsche leger zijn opgeroepen tot een 2e verplichte controle-bijeenkomst. De publicatie in de bladen vermeldt tevens de treinen, waarmede zij zullen kunnen terugkeeren. Vrij vervoer is gewaarborgd. Zij worden echter zonder meer in krijgsgevangenschap teruggevoerd.

17 MEI. Distributie van rookartikelen en versnaperingen.

JUNI. Het dragen van een ster, waarvoor 1 textielpunt moet worden ingeleverd, wordt verplicht voor de Joden.

De verdeeling van groenten heeft reeds meerdere malen aanleiding gegeven tot gerechtvaardigde klachten. De groentehandelaren steken nu de hoofden bij elkaar en reiken aan hun klanten groentenkaarten uit. Het systeem is prachtig, maar werkt in de practijk niet erg bevredigend, omdat niet iedereen zich er aan houdt.

9 JULI. Te 6 uur 06 wordt het doodvonnis voltrokken aan Hendrik Marina Emanuel Maertens, wonende te Soest, Eikenhorstweg 10.

20 JULI. De Duitsche weermacht gelast een onmiddellijk rijwielvordering. Het door Soest te leveren aandeel bedraagt 166 stuks. Het geheel ademt een geest van groote spoed. De rijwielen staan reeds denzelfden dag ter beschikking. De Weermacht komt ze halen op .... 1 September!

22 JULI. De geheele jeugdbeweging op Gereformeerde grondslag wordt verboden.

24 JULI. Aan den Lange Brinkweg wordt een vrouw door scherven van het afweergeschut, die door het rieten dak slaan, ernstig aan het hoofd gewond.

17 AUGUSTUS. Het doodvonnis wordt te 14 uur 35 voltrokken aan den oud-secretris van den Nederlandsche Unie, Johannes Frans Goedhart, wonende te Soest, Kerkpad Z.Z. 114.

Alle R.K. Jeugdorganisaties worden ontbonden verklaard.

SEPTEMBER. Distributie van taptemelk.

OCTOBER. Nadat in 1940 de Opbouwdienst was vervangen door een vrijwillige arbeidsdienst, die een groot fiasco is geworden, vangt thans de arbeidsdienstplicht aan voor allen, die na 1 October 1924 geboren zijn.

NOVEMBER. 1500 Kinderen worden kosteloos ingeënt tegen roodvonk en diphterie. De expresse postbestelling wordt afgeschaft. In het westen van het land begint de groote evacuatie, allereerst van Den Haag. Honderden evacuees stroomen Soest binnen. Hun aantal bedraagt na 6 maanden 1000.

17 NOVEMBER. Verplichte hondenkeuring aan den Lange Brinkweg ten gunste van de Weermacht.

18 NOVEMBER. Het groot aantal huizen, dat reeds door de Weermacht is gevorderd, wordt opnieuw uitgebreid met huizen aan de Soesterbergschestraat.

13 DECEMBER. Een waarlijk historische dag. Anton Mussert wordt bij gratie van zijn Führer benoemd tot leider van het Nederlandsche volk.

1943

De internationale situatie is voor Duitschland belangrijk ongunstiger geworden. De debacle van Stalingrad is zich aan het voltrekken en in Noord-Afrika wordt Rommel tot Tunis teruggedreven. Duitschland ligt week na week onder zware bombordementen. Het daghet in den Oosten.

MAART. De distributiedienst verhuist naar het Kerkpad Z.Z., na zich bijna 3 jaar te hebben beholpen in de woning Steenhoffstr. 12a. Er wordt overgegaan tot de vordering van klokken. Op 8 Maart verdwijnen de kerkklokken, op 9 Maart die uit den gemeentetoren. Op 23 Maart worden ook enkele kleinere klokken weggehaald, zoomede de brandbel aan het raadhuis.

1 APRIL. De eerste school voor Voorgezet Gewoon Lager Onderwijs wordt geopend.

15 APRIL. 3 met pistolen bewapende mannen overvallen het perceel Noorderweg 21, bewoond door den heer Honings, makelaar.

19 APRIL. 5 personen, voorzien van revolvers, overvallen omstreeks 9 uur 's avonds het Kasteeltje van den heer F. H. F. Pas van Groot Oosterland. Zij doorzoeken het geheele perceel, snijden telefoonverbindingen af en verdwijnen met eenige rookartikelen en een aantal bescheiden uit de respectievelijke kluizen.

17 APRIL. Winterhulp en Ned. Volksdienst organiseeren een inzameling voor de slachtoffers van 'n bombardement te Rotterdam. De gemeente-ambtenaren weigeren medewerking aan de collecte te verleenen.

De bankbiljetten van ƒ 500.— en ƒ 1000.— worden waardeloos verklaard.

23 APRIL. Met ingang van dezen dag wordt den Joden het verblijf in de provincie Utrecht ontzegd. Het grootste aantal van de hier woonachtige Israelieten heeft zich reeds door onderduiken aan de dwingelandij onttrokken. Enkele van hen begeven zich echter naar Vught.

29 APRIL. De angst voor een invasie is den bezetter waarschijnlijk te zwaar geworden. Hij publiceert het voornemen, de leden van de Nederl. Weermacht in krijgsgevangenschap terug te voeren. Er ontstaat onmiddellijk een spontane volksbeweging, die zich krachtig tegen dezen maatregel keert. De Regeering adviseert tot onderduiken. Er wordt gestaakt, het verzet wordt vooral in de Noordelijke provincies bloedig gebroken. Vele doodvonnissen worden geveld. De sperrtijd wordt tot 8 uur vervroegd.

De dwingelandij openbaart zich van nu af in feller vorm. De arbeidsinzet blijkt geen bevredigende resultaten te hebben opgeleverd. Dies worden de lichtingen 1920 tot en met 1924 in haar geheel opgeroepen voor arbeid bij de Oosterburen. Het onderduiken wordt 'n noodzakelijkheid voor duizenden. Ook de studenten hebben zich moeten melden. De groene politie begint haar razzia's. Het wordt bittere noodzaak de beschikking te krijgen over bevolkingsregisters en bonkaarten. Talrijke distributiekantoren en gemeentehuizen worden overvallen. Soest blijft niet achter bij dit actief verzet. In den nacht van 21 op 22 Mei 1943 wordt het bevolkingsregister van 't gemeentehuis gestolen.

31 MEI. Aanvang van de inlevering van radio-toetsellen. Het aantal eigenbouw-apparaten is niet te tellen. Ook kisten met een lamp, een paar draadjes en een schakelaar worden als radiotoestel aangeboden en geboekt. De toestellen worden opgeslagen in Colenzo, Vredehofstraat.

Ook de vischdistributie heeft tot klachten aanleiding gegeven. Thans wordt overgegaan tot de uitgifte van vischknipkaarten.

2 JUNI 1943. Te Soest wordt de 20.000e inwoner geboren. Zijn naam is Hendrik Johan van Altena, zijn adres is Pijnenburgerlaan 3.

18 JUNI. Soest wordt reeds enkele zomers overstroomd door trekkers uit Amsterdam. Deze slapen in hooibergen, bij boerderijen en in allerlei geïmproviseerde gelegenheden. Er zijn meerdere misstanden. Een verordening verbiedt nu het verstrekken van nachtverblijf aan minderjarigen aan inrichtingen, die niet zijn aangesloten bij Rijkshoreca, een centrale instantie, die ook kamphuizen controleert.

AUGUSTUS. De groene politie houdt razzia's te Soest en vindt daarbij gelegenheid om spek, ham en appels mede te nemen. Hier en daar wordt een radiotoestel gevonden; meerdere burgers worden in hechtenis genomen.

In den nacht van 29 op 30 Augustus worden op groote schaal bulletins verspreid van den Raad van Verzet. Op het postkantoor en station leest men „Vecht mee met de R.V.V." Het aantal onderduikers neemt nog dagelijks toe. In den nacht van 11 op 12 November 1943 wordt een overval gepleegd op het politiebureau te Soest. De buit bestaat uit revolvers en honderden patronen. De dienstdoende agenten A. de Liefde en A. J. Kraa worden op 14 Februari in hechtenis genomen. Kraa weet daarbij te ontsnappen en is sedert spoorloos. A. de Liefde wordt na eenige dagen vrijgelaten.

1944

Dit wordt het jaar van de groote beslissingen. Het kan niet anders. Afrika is gezuiverd, Sicilië gevallen, het Oostfront trekt elastisch terug, in Italië rukken de troepen op naar Rome. Dit wordt het jaar van de invasie. Voor Nederland wordt het echter tegelijk een zeer moeilijk jaar.

10 JANUARI. De SS-post Birkstraat houdt twee Soester ingezetenen aan, die in het bezit blijken te zijn van verschillende legeruniformen. Zij weten in het duister te ontkomen, maar hun persoonsbewijzen zijn gecontroleerd en de SS herinnert zich den naam Hoogenboom, v. Weedestraat. Aldaar wordt een huiszoeking gedaan en enkele huisgenoten worden gearresteerd. Bij een nader ingesteld onderzoek komen twee SS-mannen in den vroegen morgen van 11 Januari op den Vinkweg te Soest drie mannen tegen, die zij als verdachten willen aanhouden. Een der mannen lost een pistoolschot, waardoor een SS-man niet gevaarlijk in de borst wordt getroffen.

De SS acht deze gebeurtenis zoo ernstig, dat tot ingrijpende vergeldingsmaatregelen wordt overgegaan. Men zal nu in Soest eens flink ingrijpen; men heeft reeds lang het oog op deze gemeente.

In den avond van 13 JANUARI wordt toegeslagen. Hollandsche SS in burger rijdt in auto's rond en neemt 25 gijzelaars in arrest. 2 hunner worden verradelijk neergeschoten. De moorden worden gemotiveerd met de simpele verklaring, dat de slachtoffers wilden vluchten.

Willem Cornelis van Goor, directeur van Gemeentewerken en Johan Hendrikus Houtman, leeraar handenarbeid, vallen aan deze willekeur ten offer. De andere gijzelaars worden naar Amersfoort overgebracht. De heeren S. H. Speerstra, Jhr. C. H. van den Brandeler, mr. J. H. van Doorne en W. C. Tensen worden na maanden, vervroegd vrij gelaten. De heer H. A. Z. van Knobelsdorf komt wegens ziekte reeds op 17 Januari thuis. De heeren J. C. en P. Swager, W. Kerkhoff. F. Ruitenbeek, P. Reeringh, W. A. Hilhorst, A. Brugman, J. W. J. Kaal, A. Heijnekamp, P. Kramer, G. Kruyff, J. Vonk, E. A. Rademaker, H. J. Dolfin, D. J. Visser en H. J. Verheyen worden op 19 September 1944 ontslagen. De heeren K. Oosten en B. J. Veeze blijven achter in 't kamp. Met twee moorden niet tevreden keert de SS op 14 Januari terug, vermoordt den heer Klaas Brons en pleegt moordaanslagen op Johannes Anthonius Schalkx en Andries Hendrik Koehof, die beiden zeer zwaar worden gewond. Tegelijk wordt het uitgaansuur tot 9 uur vervroegd. Dit duurt tot 1 Mei. Er heerscht groote verslagenheid in het dorp. Het georganiseerd verzet vecht echter door met grooter verbetenheid.

Op 13 FEBRUARI volgt opnieuw 'n opzienbarende gebeurtenis. In het perceel Van Lenneplaan 70 heeft de Sicherheitsdienst een val opgesteld, die door twee Hollandsche handlangers wordt bewaakt. Op dien Zondagmiddag komt er een bezoeker, die vlugger is met zijn revolver dan de beide anderen. Een der SD-mannen wordt gedood, de ander zwaar gewond. De dader ontkomt. Men vreest opnieuw vergeldingsmaatregelen en geruchten omtrent verschrikkelijke dingen, die op komst zijn, doen de ronde, als bekend wordt, dat het Polizeistandgericht op 15 Februari een zitting zal houden in de raadszaal ten gemeentehuize. Deze zitting blijkt naderhand o.m. verband te houden met den aanslag, die in November 1943 op Baarnsch grondgebied is gepleegd op een controleur van den C.C.D. In de motiveering van het vonnis, waarbij Cornelis Burger, Cornelis Karman en Rut Veenendaal ter dood worden veroordeeld, wordt althans o.m. dit feit genoemd.

De oorlog woedt nu met grooter felheid.

Op 8 MAART doen 20 vliegtuigen te 11 uur 10 'n aanval op 't vliegveld Soesterberg. In den middag keeren 80 vliegtuigen terug en bestoken 't vliegveld en omgeving met splinterbommen. Een 9-tal huizen brandt af; er vallen bij beide aanvallen 9 dooden. Groote schade wordt aangericht.

Op 25 MAART is volgens 'n verklaring van de militaire overheid een telefoonkabel doorgesneden. Ter bestraffing moet van 5 April tot 3 Mei deze kabel van Soesterbergschestraat tot Hellingweg door de burgerij bewaakt worden.

Inmiddels is een aanvang gemaakt met de uitreiking van de Tweede Distributie-stamkaart. Tengevolge van een uitlating ten overstaan van een lid der N.S.B. moet wachtmeester J. W. Kaspers van de gemeentepolitie op 19 April onderduiken. Hij verdwijnt spoorloos met vrouw, kind en meubilair.

(Vervolg op blz. 2, laatste kolom.)